

Minister Klimatu i Środowiska

DOP-WPN.050.17.2025.MŚP
3780865.15163503.12221984
Warszawa, 27-05-2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w nawiązaniu do interpelacji Posła Jarosława Sachajko i Posłanki Anny Gembickiej, w sprawie rażących zaniedbań w gospodarce wodnej i ochronie siedlisk bagiennych w Biebrzańskim Parku Narodowym oraz ogromnego marnotrawienia publicznych pieniędzy - K10INT9497, uprzejmie informuję, co następuje.

Powierzchnia Biebrzańskiego Parku Narodowego, dalej także jako „Park” lub „BbPN”, wynosi 59 223 ha. Park jest częścią zlewni Biebrzy, której obszar to 705 740 ha. Sytuacja hydrologiczna w Parku jest zależna od całej zlewni rzeki, która w większości znajduje się poza Biebrzańskim Parkiem Narodowym. Obszar Bagien Biebrzańskich zarówno chronionych w ramach parku narodowego, jak i jego otuliny, stanowi mniej niż 10% terenu zlewni rzeki Biebrzy. Działania w dolinie rzeki mają więc ograniczony wpływ na kształtowanie się przepływów Biebrzy zwłaszcza w jej środkowym i dolnym odcinku. Ochrona zasobów wodnych doliny Biebrzy, w tym Biebrzańskiego Parku Narodowego, powinna więc stanowić priorytet w zarządzaniu wodami w skali regionalnej. Wody powierzchniowe w granicach BbPN pozostają w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie - z wyłączeniem niewydzielonych w ewidencji gruntów rowów melioracyjnych na gruntach będących własnością BbPN, Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym Parku oraz własności prywatnej. Na obszarze Parku wyróżniono 28 (odcinków) cieków naturalnych oraz 8 (odcinków) cieków sztucznych o łącznej długości 340,14 km oraz łącznej powierzchni lustra wody cieków równej 418,25 ha (w warunkach zbliżonych do przepływu średniego). Dodatkowo istotnym czynnikiem warunkującym ilość wody jest sytuacja meteorologiczna. Brak mroźnych i śnieżnych zim oraz związanych z nimi roztopów, znikoma ilość opadów atmosferycznych w pozostałych porach roku, przyczyniły się do wystąpienia suszy hydrologicznej nie tylko w parku narodowym, ale w znacznej części Polski.

Obszar Parku to w zdecydowanej większości ekosystemy bagienne lub podmokłe, zarówno ekosystemy nieleśne (naturalne i półnaturalne łąki), jak i leśne (olsy, łągi, bory bagienne). We władaniu Parku znajduje się 61% jego obszaru, co stanowi ok. 36 136 ha. Pozostałe grunty są głównie własnością osób fizycznych, w niewielkim stopniu gmin i innych podmiotów – jest to ok. 22 000 działek ewidencyjnych. W latach 2015-2024 na zabiegi

ochronne w ekosystemów nieleśnych Parku wydano łącznie 4 108 229,35 zł, natomiast na budowę, remonty i utrzymanie zastawek, grobli, jazów i progów - 18 051 896,28 zł.

Zabiegi ochrony czynnej m.in. koszenie nieleśnych siedlisk przyrodniczych w BbPN odbywają się przede wszystkim w ramach systemu dzierżaw wieloletnich. Dzierżawcy wykonując na określonych zasadach zabiegi agrotechniczne i pozyskując pożytki z dzierżawionych gruntów, realizują przy tym zadania ochronne Parku. Dzierżawcy są wyłaniani w drodze przetargu nieograniczonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 lipca 2012 r. w sprawie przetargów oraz rokowań na rozporządzanie nieruchomościami przez parki narodowe. Koszenia na mniejszą skalę są również zlecane zewnętrznym podmiotom, a wybór tych podmiotów odbywa się zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych. W niewielkim stopniu koszenia są prowadzone przy pomocy instrumentu sprzedaży biomasy, regulowanego zarządzeniami Dyrektora BbPN. Ponadto, zabiegi ochrony czynnej na cennych płatach nieleśnych siedlisk przyrodniczych zlokalizowanych na wyniesieniach mineralnych, tzw. grądzikach, są realizowane bezpośrednio przez pracowników Parku, nieraz z pomocą praktykantów i wolontariuszy.

Należy podkreślić, iż zabiegi ochronne w ekosystemach nieleśnych Biebrzańskiego Parku Narodowego są prowadzone w oparciu o przepisy zawarte w zadaniach ochronnych ustanawianych w drodze zarządzenia Ministra Klimatu i Środowiska. Są one ukierunkowane przede wszystkim na ochronę siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej oraz siedlisk cennych przyrodniczo gatunków roślin i zwierząt (gatunków podlegających ochronie prawnej, gatunków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej i w załączniku II Dyrektywy Ptasiej, które są przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000 Dolina Biebrzy i Ostoja Biebrzańska). Zabiegi ochronne są podejmowane w odpowiedzi na zagrożenia stwierdzone dla danego typu siedliska lub gatunku. Ich rodzaj, zakres, termin i częstotliwość są uzależnione od typu siedliska przyrodniczego oraz biologii i ekologii gatunków z nim związanych. Należy podkreślić, że na obszarze Biebrzańskiego Parku Narodowego dominują siedliska nieleśne, wśród których zdecydowana większość to siedliska mokradłowe, wykształcone na glebach organicznych (torfowych, torfowo-murszowych), głównie torfowiska niskie, bagienne i wilgotne łąki. Na mniejszych powierzchniach na glebach mineralnych rozwinęły się różne typy łąk i muraw. Wszystkie siedliska nieleśne zagrożone są zarastaniem przez drzewa i krzewy, wskutek którego tracą otwarty charakter, a gatunki roślin i zwierząt z nimi związane, w tym zagrożone wyginięciem, nie znajdują w nich odpowiednich warunków do bytowania i ustępują. Długotrwały brak użytkowania sprzyja również rozwojowi obcych gatunków inwazyjnych roślin lub zdominowaniu siedliska przez jeden, ekspansywny gatunek rodzimy kosztem cennych, mniej konkurencyjnych gatunków roślin. Z tych względów podstawowymi i najważniejszymi zabiegami ochronnymi, bez których te siedliska przestałyby w ogóle istnieć, jest odkrzacanie i ekstensywne koszenie. Biebrzański Park Narodowy prowadzi monitoring poszczególnych składników przyrody w celu uzyskania danych bardziej szczegółowych. Dzięki temu możliwe jest bardziej precyzyjne planowanie działań ochronnych, by przynosiły większy efekt. Na podstawie wyników tego monitoringu formułowane są wnioski i zalecenia do zadań ochronnych, które są następnie wdrażane

przez konkretne działania ochronne, tj. właściwe użytkowanie konkretnych powierzchni w ramach instrumentów, o których mowa powyżej. Kontrolę realizacji przez dzierżawców zabiegów ochronnych w terenie wykonują konserwatorzy właściwych obwodów ochronnych Parku. Na podstawie informacji przekazanych przez służby terenowe, weryfikuje się zgodność wykonanych bądź niewykonanych działań zgodnie z umową dzierżawy.

Efekty przyrodnicze zabiegów ochronnych prowadzonych w ekosystemach nieleśnych na obszarze Biebrzańskiego Parku Narodowego są monitorowane w celu:

- 1) określenia stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, ze szczególnym uwzględnieniem siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, które są przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Biebrzy;
- 2) stanu ochrony gatunków roślin i zwierząt związanych z ekosystemami nieleśnymi, ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 Dolina Biebrzy i Ostoja Biebrzańska,
- 3) zmian zachodzących w siedliskach nieleśnych pod wpływem użytkowania, jak: stopień zarastania przez drzewa i krzewy, trzcinę pospolitą, obecność obcych gatunków inwazyjnych roślin,
- 4) potrzeby modyfikacji lub kontynuacji zabiegów ochrony czynnej w kolejnych latach.

Oprócz monitoringu prowadzonego przez Biebrzański Park Narodowy, w dolinie Biebrzy wykonywany jest również szereg badań w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska nadzorowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Wśród wielu składowych tego monitoringu, szczególnie cenne w kontekście zagrożenia zarastania siedlisk nieleśnych, są monitoringi wodniczki i dubelta - dwóch niezwykle cennych gatunków ptaków, związanych z nieleśnymi siedliskami mokradłowymi.

Inwentaryzacja i analiza współczesnej sieci hydrograficznej Parku, została wykonana w ramach Operatu Ochrony Zasobów Wodnych, który jest składową projektu Planu Ochrony Biebrzańskiego Parku Narodowego. Prace były wykonane w 2022 r. przez zespół specjalistów z zakresu hydrologii i są oparte o standardową, aktualną ortofotomapę oraz dane wektorowe uzyskane z kartowania i inwentaryzacji terenowej współczesnych elementów sieci hydrograficznej. Prace inwentaryzacyjne przeprowadzone w ramach realizacji OZSW dotyczyły inwentaryzacji terenowej sieci hydrograficznej, kompleksowej analizy warunków meteorologicznych i klimatycznych, kompleksowej analizy zmienności stanów wód powierzchniowych i przepływów cieków w dolinie Biebrzy z uwzględnieniem zjawisk towarzyszących - zalewów, oraz kompleksowej i przestrzennej analizy dynamiki wód powierzchniowych.

Działania BbPN z zakresu gospodarowania wodami mają na celu renaturyzację zdegradowanych siedlisk bagiennych - przez poprawę i odtworzenie stosunków wodnych. Niektóre z prowadzonych w Parku działań renaturyzacyjnych nie mają odpowiednika w innych krajach europejskich. W tym miejscu należy podkreślić, iż powierzchnia Parku wynosi 59 223 ha, zaś powierzchnia wspomnianego rezerwatu Pfrunger-Burgweiler Ried - 2 600 ha - co oznacza, że jest to obszar ponad 22 razy mniejszy niż Biebrzański Park Narodowy. Z uwagi na powyższe teren doliny Biebrzy stanowi obszar referencyjny dla wielu innych prac badawczych prowadzonych w ośrodkach naukowych w Europie. Wdrażane

przez BbPN projekty renaturyzacji są innowacyjne i wzorcowe dla innych tego typu realizowanych przedsięwzięć.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Mikołaj Dorożala
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ - podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów